

ΜΕΡΤΕΝ - ΒΙΣΛΙΤΣΕΝΙ - ΜΠΡΥΝΕΡ: ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Α
πόσπασμα από το βιβλίο της
Hannah
Arendt
, «
Eichmann
in
Jerusalem
»,
The
Vileing
Press
,
New
York
1963, σελ. 170 - 171)

Η Ελλάδα, κατακτημένη στο Βορά από τους Γερμανούς και στο Νότο από τους Ιταλούς, δεν παρουσίαζε κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα και κατά συνέπεια μπορούσε να περιμένει τη σειρά της για να καταστεί «καθαρή από Εβραίους» (Judenrein). Το Φεβρουάριο του 1943, δύο από τους ειδικούς του Αϊχμαν, οι αξιωματικοί των SS (Hauptsturmfuhrers) Ντίτερ Βισλιτσένι και Αλόις Μπρίνερ, έφτασαν στη Θεσσαλονίκη για να ετοιμάσουν όλα τα σχετικά με την εκτόπιση των Εβραίων της πόλης, στην οποία ζούσαν τα δύο τρίτα του ελληνικού εβραϊκού πληθυσμού, περίπου 55.000 άνθρωποι. Αυτό εντασσόταν, σύμφωνα με το σχέδιο, «στο πλαίσιο της Τελικής Λύσης του εβραϊκού προβλήματος στην Ευρώπη», όπως αναφέρεται στην επιστολή διορισμού τους από την IV-B-4.

Συνεργαζόμενοι στενά με κάποιον Σύμβουλο Πολεμικής Διοικήσεως, τον Δρα Μαξ Μέρτεν, ο οποίος εκπροσωπούσε τη στρατιωτική αρχή της περιοχής, αμέσως διόρισαν το τοπικό Εβραϊκό Συμβούλιο (Διοίκησης), με επικεφαλής τον Αρχираββίνο Κόρετς. Ο Βισλιτσένι, ο οποίος ηγήθηκε του Ζόντερκομάντο για το Εβραϊκό Ζήτημα στη Θεσσαλονίκη, καθιέρωσε το κίτρινο αστέρι στα ρούχα των Εβραίων, και αμέσως έκανε σαφές σε όλους ότι καμία εξαίρεση δεν θα γινόταν ανεκτή. Ο Δρ Μέρτεν περιόρισε όλον τον εβραϊκό πληθυσμό σ' ένα γκέτο, απ' όπου εύκολα θα μπορούσαν να μετακινηθούν, μια και βρισκόταν κοντά στο σιδηροδρομικό σταθμό. Οι μοναδικές κατηγορίες προνομιούχων ήταν οι Εβραίοι με ξένα διαβατήρια και -ως συνήθως- οι άνθρωποι του Εβραϊκού Συμβουλίου, του Judenrat, όχι παραπάνω από μερικές εκατοντάδες άνθρωποι συνολικά, οι οποίοι περιστασιακά διακομίζονταν στο στρατόπεδο του Μπέργκεν - Μπέλσεν. Δεν υπήρχε καμία οδός διαφυγής, εκτός από την φυγάδευση στο νότο, όπου οι Ιταλοί, όπως έκαναν και αλλού, αρνήθηκαν να παραδώσουν τους Εβραίους στους Γερμανούς. Ωστόσο, και η ασφάλεια στην Ιταλική Ζώνη δεν κρατούσε πολύ.

.....
.....

Μέσα σ' ένα χρονικό διάστημα δύο μηνών όλη η εβραϊκή Κοινότητα είχε εκτοπισθεί. Τα τρένα για το Άουσβιτς αναχωρούσαν σχεδόν καθημερινά μεταφέροντας το καθένα από 2.000 - 2.500 Εβραίους σε βαγόνια ζώων. Στο τέλος του ίδιου έτους, όταν ο ιταλικός στρατός απεχώρησε, ολοκληρώθηκε γρήγορα η εκκένωση 13.000 περίπου Εβραίων από τη νότιο Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης της Αθήνας και των νησιών.

Στο Άουσβιτς, πολλοί Έλληνες Εβραίοι απασχολήθηκαν στα λεγόμενα «Κομάντος του Θανάτου», δηλαδή κρατούμενοι που εργάζονταν στους θαλάμους αερίων και στα κρεματόρια. Αυτοί ζούσαν ακόμη μέχρι το 1944, όταν εξοντώθηκαν οι Εβραίοι της Ουγγαρίας και εκείνοι του γκέτο του Λοντζ. Στα τέλη του καλοκαιριού το '44, όταν εξαπλώθηκε η φήμη ότι θα σταματούσε η θανάτωση διὰ του αερίου και ότι οι εγκαταστάσεις των θαλάμων αερίων θα γκρεμίζονταν, ξέσπασε μία από τις ελάχιστες εξεγέρσεις που έγιναν σε στρατόπεδα. Οι όμηροι στα «Κομάντος του Θανάτου» κατάλαβαν ότι σύντομα θα εκτελούνταν και οι ίδιοι. Η εξέγερση κατέληξε σε ολοκληρωτική καταστροφή -μόνον ένας επιζών διεσώθη και έκανε γνωστή την ιστορία.

Θα έλεγε κανείς ότι η αδιαφορία των Ελλήνων στη μοίρα των Εβραίων κατά κάποιο τρόπο επέζησε της απελευθέρωσής τους. Ο Δρ. Μέρτεν, μάρτυρας υπεράσπισης στη δίκη του Αϊχμαν, σήμερα ακόμη κάνει την αντιφατική δήλωση ότι δεν ήξερε τίποτα και ότι είχε σώσει Εβραίους από εκείνη τη μοίρα για την οποία δήλωνε άγνοια. Ατάραχος, ξαναγύρισε στην Ελλάδα μετά τον Πόλεμο ως εκπρόσωπος γραφείου ταξιδίων. Συνελήφθη αλλά σύντομα αφέθηκε ελεύθερος και του επετράπη να γυρίσει στη Γερμανία. Η περίπτωση του είναι ίσως μοναδική, αφού οι δίκες για εγκλήματα πολέμου σε χώρες -εκτός της Γερμανίας- κατέληγαν σε αυστηρές ποινές για τους κατηγορούμενους. Αλλά και η κατάθεσή του, που έδωσε στο Βερολίνο παρουσία εκπροσώπων της υπεράσπισης και των κατηγορών, για την υπεράσπισή του ήταν σίγουρα μοναδική. Δήλωσε ότι ο Αϊχμαν βοήθησε πολύ σε μία προσπάθεια διάσωσης περίπου 20.000 γυναικών και παιδιών στη Θεσσαλονίκη και ότι όλο το κακό είχε προέλθει από τον Βισλιτσένι. Ωστόσο, είχε μάλλον δηλώσει ότι πριν καταθέσει τον είχαν προσεγγίσει ο αδελφός του Αϊχμαν, ένας δικηγόρος από το Λίντς και μία γερμανική οργάνωση πρώην μελών των SS. Ο ίδιος ο Αϊχμαν αρνήθηκε τα πάντα, δεν πήγε ποτέ στη Θεσσαλονίκη και δεν είχε δει ποτέ τον εξυπηρετικό Δρα Μέρτεν.